

Text **Tereza Herz** / foto **Ondřej Petrlík**

Pavla Gomba, vyrovnaný dobrodruh

„Dobře, něco jako vyrovnaný dobrodruh,“ zpochybní onen přívlastek okamžitě Pavla Gomba, první dáma české sekce UNICEF.

Nerada o sobě mluví, nepřijde jí to zajímavé. Přitom patří k lidem, jejichž přítomnost vyvolává v ostatních úctu k tomu, čím se zabývají, jak žijí. Síla, odvaha a odhodlání, to jsou vlastnosti, které ji charakterizují.

Jako malá holčička měla jasnou představu o tom, čím by chtěla být – veterinářkou. Neustále zachraňovala zvířata a starala se o ně, nosila je odevšud. Potom jí ale učaroval televizní Sandokan, a tak nastalo pirátské období plné představ o velkých dobrodružstvích na moři i na souši. Příběhy lvice Elsy z ní zase udělaly africkou princeznu, která bude žít obklopena zvířaty v daleké krásné zemi. Ještě později se chtěla stát spisovatelkou, vyprávět lidem příběhy ze své fantazie i ty, které prožije. „Momenty rozhodnutí v dětství... Je zvláštní, kolik jich pak člověk v dospělosti jakoby znovu najde. Třeba v trochu pozměněné formě, ale najde,“ říká. Dnes Pavla Gomba pomáhá dětem z krizových oblastí v různých koncích světa, o dobrodružné situace nemá nouzi, Afrika se stala její osudovou zemí a kniha Slyšíte nás?, kterou napsala, by měla být povinnou četbou nejen ve školách. Je to kniha o lidském neštěstí i velké naději. Jen by u ní možná mělo být varování: „U některých jedinců hrozí nebezpečí změny žebříčku hodnot i pohledu na vlastní štěstí a celý svět.“ Pavla v ní vypráví o tom, co viděla na své cestě. O „paralelním“ světě, který existuje nezávisle na tom, zdali o něm víme nebo se o něj zajímáme, a o lidech, jejichž životní příběhy mohou motivovat ostatní.

Pavla Gomba cestuje po celém světě, jejím osudovým místem je ale jednoznačně Afrika

Vystudovala jste Vysokou školu ekonomickou, mohla jste být manažerkou, finančnicí... Jak to, že jste se stala humanitární pracovnící?

Po studiu jsem jela do Zimbabwe, kde jsem půl roku pracovala v oblasti financí. O poledních pauzách jsem se toulala po okolí a přitom jsem se seznámila s jedním desetiletým klukem. Neměl rodiče, žil na ulici a prodával suvenýry turistům. Jmenoval se Munyaradzi a jsem si jistá, že na mě už zapomněl. Ale byl to on, kdo mě nasměroval tam, kde jsem dnes. Jednoho dne za mnou přišel s hrstí drobných francouzských mincí, které dostal. Měly hodnotu asi dvaceti českých korun. Oči mu zářily, byl šťastný, že je teď bohatý a všechno špatné bude pryč. Malý král. V bance mu peníze odmítli vyměnit. Chtěla jsem to tedy udělat já, a přitom jsem si uvědomila, že i když mu dám všechno, co mám u sebe, takhle jednorázově jeho život nezměním. Že musí jíst každý den, mít kde spát, chodit do školy – že potřebuje trvalou pomoc. Najednou jsem cítila, že tohle je má cesta. Vrátila jsem se do Prahy, kde jsem měla nastoupit do renomované finanční společnosti, a začala hledat. Náhodou jsem pak objevila v novinách inzerát UNICEF.

Foto na levé straně: UNICEF

O Africe jste snila jako dítě, máte africké jméno, Afrika udala směr vaší životní cesty. Evidentně je pro vás osudová.

Mezi mými kolegy se říká, že první místo, kam člověk v rozvojových zemích přijede, ho nadosmrti ovlivní. Souhlasím. Říkám té své závislosti „africký virus“. Zimbabwe je nádherná země a je i zemí mého bývalého muže. Byla to velká studentská láska, vzali jsme se, ale pak se naše cesty rozešly. V době, kdy jsem se tam vydala pracovat, jsme spolu už nebyli. Chtěla jsem mít jinou africkou zkušenost, než když přijedete na pár dní na návštěvu, být nějaký čas opravdovou součástí tamního života.

Možná jste si šla pro setkání s Munyaradzim?

Věřím na jakousi „osudovou přitažlivost“. Jen když člověk v něco takového věří, může se smířit s určitými věcmi – dobrými i špatnými, které v životě potká. Když se podívám zpět, myslím, že i tohle setkání bylo pokračováním něčeho, co bylo nastartované už dávno.

Pomoc, kterou poskytlujete, bývá během na dlouhou trať. A také nemůžete pomoci všude. Míváte pocit zmaru?

Ani ne. Člověk se musí samozřejmě smířit s tím, že není žádný spasitel světa,

• Pavla Gomba

(*1974 v Ostravě) vystudovala Vysokou školu ekonomickou – obor finance a řízení lidských zdrojů. Od roku 2000 je ředitelkou české sekce UNICEF, organizace, která vznikla roku 1946 v reakci na utrpení dětí po druhé světové válce a od té doby pečuje o veškeré aspekty zdraví dětí – od narození až po dospělost. Napsala a vydala knihu o mezinárodní rozvojové pomoci s názvem Slyšíte nás?, která vyšla v roce 2004 v nakladatelství NEWFINANCES.

Dlouhodobá pomoc dětem všeho věku je Pavlíným posláním. (nahore) Podporuje je například zajišťováním jejich živobytí. (dole)

že díky němu nebudou šťastné a zdravé všechny děti, což je těžké. Ale také mám ohromnou radost a pocit zadostiučinění, když vidím výsledky a pokrok.

Opravdu jste nikdy nepřemýšlela, jestli jste udělala dost?

Budu vám vyprávět příběh jednoho chlapce z Rwandy, jmenuje se Bonanné. Zabili mu rodiče, musel sledovat, jak mučí jeho matku. Bylo mu čtrnáct let a staral se o dvě mladší sestry. Nejšťastnější pocit ve svém dosavadním životě měl, když dostal dvě deky z kostela. Bylo to k pláči. Tak jsme mu zařídili, aby mohl chovat a prodávat prasata. Měl živobytí, přistavěl k domečku kuchyň, sestry chodily do školy a on také. To byla druhá fáze – radost z toho, co se povedlo. Když jsem tam přijela potřetí, byl zrovna v krizi, protože ho opustila manželka. V osmnácti se oženil s dívkou, která měla stejný osud. Řekli si, že jim bude lépe, když spolu budou žít. Jenže ona po pár dnech zjistila, že není bohatý, jak si myslela, když za ním chodí běloši. Takže přišel nejenom o tranzistor a všechny hrnce, které si odnesla, ale i o jediného blízkého člověka. V té chvíli je vám ho sice strašně líto, ale víte, že co jste pro něj udělali, bude trvat dál. Nedá se zařídít, že budeme všichni šťastní nadosmrti. Ale pocit zmaru z toho mít nemohu.

né. Když třeba dítě zemře na zápal plic, protože nemělo léky, člověka to jako by vyburcuje. A syndrom vyhoření tady existuje. Každý se hlídá, protože když ho postihne, nemůže tuhle práci dál dělat. Proto pro UNICEF platí pravidlo, že lidé z těžkých, krizových oblastí musejí po půl roce pryč.

Musíte mít mezi sebou velké pouto.

Jako byste tvořili jakýsi ostrov...

Dá se to tak říct. Tahle práce je v podstatě kariéra na celý život, je to závislost. Známe lidi, kteří pracují pro UNICEF dvacet třicet let. Člověk prožije strašně silné zážitky, které jsou nepřenositelné. Když jsme například nedávno byli ve Středoafrické republice, nepřišly nám kufrы a zůstali jsme v buši úplně bez ničeho. Neměli jsme léky ani tablety na čištění vody. Hrozná situace. Když v ní ale jste, tak strašná vám nepřipadá. A to nebylo to nejdramatičtější. Stal se tam opravdu vážný incident s rebely, šlo o život. A právě takové situace vás s těmi lidmi sblíží. Těžko se pak popisují někomu jinému.

Co se stalo?

Celá ta situace byla naší chybou a také velkým ponaučením. Natáčeli jsme dokument o holčičce, která musela sama bez rodičů utéct před rebely. Žila u příbuzných v buši, takovou chudobu

měli, ho odvezlo do nemocnice. Zůstali jsme tam dvě ženy a kameraman, což by nebylo tak hrozné, kdyby rebelů zůstalo jen pět. Jenže najednou začali z buše přicházet další a další, kteří nevěděli, co se stalo. Viděli spoustu krve a nás. Začali na nás něco křičet, ale my jim nerozuměli. Stály tam dvě motorčky, tak jsme na ně naskočili a ujížděli do buše. V tu chvíli jsem myslela na tři věci: jaká je průměrná rychlost rebela, který za námi bude utíkat, kam se dostaneme v místě, kde jsou jen křoviska a žádné cesty, a najde-li nás řidič auta, když se pro nás vrátí. Taky jsem myslela na to, že by bylo hloupé tam umřít. Ale vše dobře dopadlo, měli jsme štěstí. Ve stejné oblasti stejná skupina rebelů zabila měsíc předtím mladou Francouzku, která udělala mnohem menší chybu než my. Jen vystoupila z auta v místě, kde neměla.

Věděli jste to, když jste tam jeli?

Ano. Ale k těmto situacím by vůbec nemělo dojít. Myslím si, že i tohle je osud. Viděla jsem mnohokrát, že to, z čeho má člověk strach, se opravdu stane.

Modlíte se?

Docela často. V téhle práci se setkáváte s velkým neštěstím a utrpením, které je ale vždy kompenzováno krásnými věcmi a humorem. Zažijete i spoustu neuvěřit-

Afrika je můj osud. Říkám té své závislosti „africký virus“

Ve vaší práci musíte zažívat obrovský psychický tlak, také se mluví o syndromu vyhoření... Otupí člověk časem, nebo si vytvoří nějakou obranu?

Určitě se nějakým způsobem mění reakce na zátěžové situace. Když vidíte podvyživené dítě poprvé, je to jiné, než posté, ale dotýká se vás to samozřejmě stále. Nejprve to člověka dojíká, pak vítězí spíš naštvání a vztek. Když vidím smrt, moc o ní nepřemýšlím, nedá se pochopit. Je to něco, co nemám vyřeše-

jsem nikdy neviděla. Režisérka chtěla za každou cenu natočit rozhovor s rebely. Jeden den se podařilo přesvědčit šest ozbrojených chlapců, že jej s námi udělají. Vše šlo dobře až do chvíle, kdy režisérka vymyslela, že bychom měli natočit, jak *jako* útočí na vesnici. Ukázali nám to, jenže u sebe měli podomácku vyrobené zbraně, se kterými tam pobíhali a mířili na nás. Najednou vyšla rána a zasáhla jejich velitele. Naštěstí nebyl mrtvý, měl průstřel nohy. Jediné auto, které jsme

telně legračních příběhů, které pramení ze střetu kultur. Nakonec stejně zjistíte, jak jsme si všichni podobní. Mnohem víc nás toho spojuje, než rozděluje. Procházíme stejnými životními etapami, máme stejné emoce, jsme jedna lidská rodina.

Co je pro vás v životě na prvním místě?

To je těžké popsat. Myslím, že to, aby měl člověk pocit, že dělá něco smysluplného. I když je někdy strašně těžké ten smysl v čemkoli vidět. ■